

HØRINGSSVAR

Veivalg for fremtidig kirkeordning

Høring februar – mai 2015

Det vises til Kirkerådets høringsnotat *Veivalg for fremtidig kirkeordning*. I høringsnotatet presenteres en rekke temaer og veivalg for den fremtidige kirkeordningen med i alt 27 spørsmål.

Se bakgrunnsmateriale på denne nettsiden: www.kirken.no/kirkeordning

Høringsinstansen gjøres oppmerksom på at spørsmålene står i et visst forhold til hverandre, noe som er påpekt i teksten.

Det er også anledning til å gi svar kun på et utvalg av spørsmålene.

Hørings svar bes sendt elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no.

(Skriv gjerne inn svarene i denne Word-fila og send den som vedlegg til epost).

Opplysninger om høringsinstansen:

Navn på menighet/kirkelig fellesråd/organisasjon: Elverum kirkelige fellesråd

Adresse: Fjeldmoravegen 1, 2406 Elverum

Kontaktperson: Ann Kristin S. Myrer

Høringsspørsmålene

- 1 Bør det gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå? I så fall hvilke og hvorfor?**

Svar: Vi ønsker en demokratisk kirke, og alle demokratier må ha et system for maktbalanse.

Makt kan balanseres ved å bestemme myndighet, ansvar og oppgavefordeling mellom organer og nivåer. (Kfr. «Veivalg» s.21)

Kirka har sin tjeneste og virksomhet på lokalt nivå i soknet og finnes bare på lokalt nivå. Kirkas øvrige struktur, overbygning, skal støtte virksomheten og tjenesten i soknet.

Av det følger at struktur og tenkning om myndighet, makt og oppgavefordeling må bygges opp nedenfra. Først må soknet og soknets oppgaver bestemmes. Så må soknenes støttefunksjoner og tilsynsfunksjoner i et bispedømme bestemmes. Til slutt kan et nasjonalt nivå (et Kirkemøte) bestemmes som får sine oppgaver negativt begrenset til kun å dekke de oppgaver som soknene og bispedømmene ikke har. (Kfr den svenske kirkeloven §§4-6).

Svaralternativene (A-C) i Kirkerådets vurdering er ikke gjensidig utelukkende. I hovedsak kan dagens oppgave og myndighetsfordeling videreføres (alternativ A). Men utredningene om ny kirkeordning tenderer til å samle til Kirkemøtet mange de oppgavene og den myndighet som i dag har vært fordelt på flere instanser (regjering, departement, kirkemøte, Storting). Dette er en maktkonsentrasjon som svekker soknet og bispedømmet. En slik maktkonsentrasjon ønsker vi ikke. Det kan, for å unngå for sterk maktsamling i kirkemøtet, være nødvendig å styrke lokalt nivå (B) og regionalt nivå (C).

2 Deler høringsinstansen Kirkerådets vurdering om at dagens finansieringsordning er den beste til å sikre en bred folkekirke?

Svar: Det er et kjennetegn ved en folkekirke at den forholder seg til allmenne livserfaringer på sitt sted og søker gjennom kirkelige handlinger, gudstjenester og øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i dets mangfold. En folkekirke vil være integrert i lokalsamfunnets liv og hendelser. (*«Den norske kirkes identitet og oppdrag» (2004) punkt 25*). En folkekirke er en vesentlig del av offentligheten i et lokalsamfunn. Folkekirkas finansiering kan best støtte seg til den samme offentlighetsstruktur. De oppgaver folkekirkas ivaretar er et samfunnsoppdrag og vil være en naturlig del av det ansvar offentligheten skal finansiere lokalt.

Dersom det foreslås å finansiere folkekirkas som om den er bare et trossamfunn og ikke en folkekirke, vil det fjerne kirka som en offentlig institusjon med offentlig struktur og medvirke til å undergrave grunnlaget for folkekirke.

Dnk må, fordi den skal være en folkekirke, finansieres gjennom kommune og stat som nå.

Vi mener dette forutsettes i Grunnlovens §16.

3 Dersom dagens finansieringsordning for Den norske kirke faller bort, hvilken ordning vil høringsinstansen gå inn for? Begrunn synspunktet.

Svar: Vi ser ingen grunn til å uttale oss om alternativ finansiering fordi det er uaktuelt.

Det oppleves som en undergraving av demokratiet når forslag om alternativ finansiering gang på gang tas fram, selv om soknene i flere høringer og senest gjennom høringen til refleksjonsnotatet (2012) ettertrykkelig har avvist annen finansiering enn gjennom kommune og stat.

4 Hvordan kan kirkestrukturen forenkles for at knappe ressurser kan bli rasjonelt utnyttet?

Svar: Det er unødvendig kostbart å drive en sentralisert kirke når kirkas virksomhet i sin helhet drives lokalt. Fokus på lokalt nivå og en hensiktsmessig oppgave og myndighetsfordeling ut fra lokale behov er mer kostnadseffektivt. Vi ønsker at ansvar og myndighet i større grad skal plasseres regionalt og lokalt.

5 Har høringsinstansen synspunkter på kriteriene for soknestørrelse og sokneinndeling i en fremtidig kirkeordning?

Svar: Folkekirkas grunnleggende kjennetegn er *tilhørighet* mellom folk og kirke. Kriterier for soknestørrelse må bestemmes ut fra hva som styrker og underbygger tilhørighet. Geografi vil da være et avgjørende kriterium, ikke folketall. Soknenes avgrensning kan best bestemmes lokalt, og et sentralt organ bør slett ikke legge kriterier utover at grunntjenestene skal være tilgjengelige over alt.

Kirkas statistikk viser at de små soknene er de mest robuste: Små sokn har høyest valgdeltakelse. Valgdeltakelsen faller proporsjonalt med stigende folketall i soknet. Vi ønsker høy valgdeltakelse. Små sokn har best oppslutning om grunntjenestene i kirka; gudstjeneste, dåp, konfirmasjon, gravferd og vigsel. De små soknene har størst oppslutning om trosopplæring.

6 Bør ordningen med to organer for soknet (menighetsråd og fellesråd) videreføres?

Svar: Den grunnleggende bestemmelse må være soknets selvstendighet og virksomhetsansvar og at denne virksomhet styres demokratisk gjennom valg. Fordi kirkeordningen bygger på relativt små sokn som grunnenhet og fordi den lokale kirke finansieres gjennom kommunen, vil det være hensiktsmessig at soknene i en kommune har et felles rådsorgan, fellesråd. Dagens ordning med to organer for soknet videreføres.

7 Hvis ordningen videreføres: På hvilket nivå bør fellesorgan for flere sokn ligge (kommunenivå eller annet nivå, f.eks. prostinivå eller bispedømmenivå)?

Svar: Nødvendigheten av et fellesråd på kommunenivå er ikke bare økonomisk begrunnet. Det er like mye begrunnet i det samfunnsansvar kirka ivaretar for sitt lokalsamfunn som folkekirke. Som folkekirke forvalter kirka dødkulturen, vesentlige andre kulturoppdrag, omsorgs og traderingsoppgaver. Dette samfunnsansvaret kan best ansvarliggjøres og utvikles når det finnes et kirkelig rådsorgan på kommunalt nivå. Dette må følge kommunereformen.

8 Hvis ordningen videreføres: Bør det gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd?

Svar: Det ligger en uklarhet i begynnelsen av Kirkelovens §14 som sier at «fellesrådet har ansvar for å utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen». Dette er uklart fordi det er menighetsrådene som har og skal ha virksomhetsansvaret i soknet.

Erfaringene med kirkeloven (1996) viser en ubalanse mellom menighetsråd og fellesråd. En ny kirkelov kan definere tydeligere lederoppdraget for menighetsrådets virksomhet

9 Bør all virksomhet i soknet underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer?

Svar: En lutherske kirke er en frihetskirkelike som ikke anerkjenner noen pave eller noe kirkemøte med endelig fortolkningsrett. Det er enhver døpts rett til selv å fortolke. En konsekvens av dette er at den fortolkningsplikt som ligger til prestedtjenesten, skal ha den samme frihet. En ny kirkeordning må bygges slik at prestedtjenestens frihet ivaretas.

I Hamar bispedømme har vi av historien lært hvor verdifullt det er at prestedtjenesten ikke er underlagt flertallsstyre. Våre biskoper Schjelderup og Köhn ville begge ha blitt votert ut av kirkehistorien om vi ikke hadde hatt en kirkeordning om sikret prestedtjenestens og biskopenes frihet. En konsekvens av denne frihet er at prestedtjenesten må organiseres i en egen linje og ledes av en biskop.

Den lutherske kirkes frihetsprinsipp er godt ivaretatt i dagens samvirkeordning der prestedtjeneste og valgt råd er pålagt samarbeid.

Vi støtter alternativ 1B om at prestedtjenesten skal ha en egen styringslinje.

10 Hvordan bør daglig ledelse for virksomheten i soknet organiseres?

Svar: Erfaringene med en mangel på ledelse av menighetsrådets virksomhet er riktig påpekt av den såkalte IRIS rapporten. Det kan være gode grunner til å la soknepresten få rollen som daglig leder. Denne lederrollen kan tydeliggjøres og forankres i rollen som sokneprest. bør være en klart definert oppgave ved å være sokneprest.

11 Hvilken rolle bør biskopen ha i en fremtidig kirkeordning?

Svar: I utredningsarbeidene har det vært mye fokus på biskopens negative tilsyn og for lite fokus på biskopens positive tilsyn. Med positivt tilsyn mener vi den oppgave biskopen har gjennom sin

fortolkningsplikt til å ha en utviklende, samtids- og framtidsrettet funksjon i kirka. Vi ønsker at biskopens tilsynsoppgave tydeliggjøres gjennom en framheving av det positive tilsynet. Biskopen har et spesielt tilsyn med prester og andre som er vigslet til tjeneste i kirken.

Utviklingen i synet på de vigslede tjenestegruppene taler for større grad av samordning av de vigslete tjenester under biskopens tilsyn. Biskopen er øverste leder av prestatjenesten i bispedømmet.

Biskopene skal bidra aktivt til utviklingen av kirkens virksomhet gjennom deltakelse i valgte organ med formell beslutningsmyndighet, gjennom et særskilt arbeidsgiveransvar for prestene og gjennom et styrket tilsynsansvar for andre vigslete.

Vi støtter alternativ A slik at biskopens tilsynsfunksjon utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og slik at biskopen leder prestatjenesten og utøver arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene.

12 Hvilke virkemidler bør biskopen ha for å kunne ivareta tilsynet på en god måte?

Svar: Dette er et meget vanskelig spørsmål, men vi slutter oss til Hamar bispedømmeråds enstemmige vedtak om at biskopen bør medvirke i tilsettingsprosessen også for vigslede utenom prestene, og at biskopene får et ansvar også for deres kompetanseutvikling. (Se spørsmål 16.)

13 Hvordan bør utpeking av biskoper skje i en fremtidig kirkeordning?

Svar: For å sikre god balanse og mindretalls rettigheter må det ikke innføres valg av biskoper. En ordning med valg av biskoper vil i større grad ensrette kollegiet. Biskoper må tilsettes av et eget tilsettingsorgan. Vi støtter svaralternativ B om at det opprettes et eget tilsettingsorgan for biskoper.

Vi synes ikke at dagens ordning, etter at Kirkerådet overtok kongens rolle, fungerer tilfredsstillende.

14 Bør bispedømmerådet opprettholdes som rådsorgan på bispedømmenivå, og hva skal i så fall være bispedømmerådets rolle i kirkestrukturen?

Svar: Vi viser til svaret på spørsmål 1. Bispedømmet må spille en vesentlig rolle i maktbalansen i kirkeordningen. I utredningene om ny kirkeordning tenkes det oftest fra toppen av maktstrukturen og nedover. Typisk i så måte er da Bakkevig II foreslo å legge virksomhetsansvaret til Kirkemøtet og at soknene bare skulle ha gjennomføringsansvar, og tenkningen bak Veivalg som nærmest forutsetter at dersom bispedømmerådene skal ha noen funksjon eller myndighet, skal dette *delegeres* fra toppen.

Vi mener utredningene om ny kirkeordning må ta på alvor at det er i soknene kirka finnes og utvikles. All tenkning om struktur og myndighet må begynne nede fra i soknet der virksomhetsansvaret ligger. Når virksomhetsansvaret ligger i soknet må all annen struktur tenkes ut fra soknets behov som støtte og hjelp for soknet. Vi gjentar fra svaret på spørsmål 1: Først må soknet og soknets oppgaver bestemmes. Så må soknenes støttefunksjoner og tilsynsfunksjoner i et bispedømme bestemmes. Til slutt kan et nasjonalt nivå (et Kirkemøte) bestemmes som får sine oppgaver negativt begrenset til kun å dekke de oppgaver som soknene og bispedømmene ikke har. (Kfr den svenske kirkeloven §§4-6).

Bispedømmets rolle er å være et organ som står i soknets tjeneste. Virksomheten og tjenesten i soknet trenger støtte og tilsyn. Det må ligge i bispedømmet og biskop. Bispedømmerådet må ha selvstendig ansvar og beslutningsmyndighet som ikke bare er delegert. Når bispedømmerådets myndighet, ansvar og oppgaver skal bestemmes må dette forstås nedenfra utfra soknets og den lokal prestetjenestens behov. For å ivareta soknets potensiale til å utvikle seg som stedegen kirke, må dette skje i dialog. Soknet må hente sin støtte i bispedømmet. Ressurser for utviklingsarbeid i kirken må legges til bispedømme og ikke til det nasjonale nivå. Elleve bispedømmer vil kunne fungere mer dynamisk enn et kirkemøte/sentralbyråkrati i direkte dialog med soknene i utvikling av kirka.

En følge av denne tenkningen om soknet som grunnenhet og bispedømmet som støttefunksjon for soknet tilsier at bispedømmet må ha selvstendig økonomi. *Det er svært avgjørende at det nå utredes hvordan bispedømmene på samme måte som nå kan fortsette med å være mottakere av statens tilskudd til drift av kirka.* Nå mottar bispedømmene direkte fra staten et beløp som dekker lønn til prester, trosopplæring, diakoni, katekese og lokal administrasjon. Det er livsviktig for en god utvikling av den lokale kirke at bispedømmene har denne økonomiske frihet. Det vil være en for stor maktsentralisering om hele statens tilskudd på 1,8 milliarder nå skal overføres til et kirkemøte som så får som oppgave å fordele videre. Dette er altfor stor makt på det sentrale organet, særlig så lenge den demokratiske styring av dette organet er så svak. Vi vil fraråde en slik modell.

Vi støtter alternativ A om at bispedømmerådet opprettholdes som demokratisk valgt organ.

15 Hvilke oppgaver bør i så fall legges til bispedømmerådet?

Svar: Se svar på spørsmål 14. Bispedømmerådets oppgaver er støtte til soknet og utvikling av den lokale kirke. Et bispedømmenivå med arbeidsgiveransvar gir mulighet for en helhetlig personalfaglig og kirkefaglig ledelsesfunksjon som kan ses i sammenheng med ansvaret for strategisk utvikling av den lokale kirke i bispedømmet. Det gir også mulighet for en effektiv ressursforvaltning. Når slik myndighet legges til bispedømmerådet, gis biskopen mulighet til å bidra til den strategiske utviklingen av kirke og personell.

Arbeidsgiveransvaret for alle vigslede og kirkelige stillinger, ansvar for fordeling av stillingsressurser mellom soknene, ansvar for faglige og administrative støttefunksjoner legges til bispedømmerådene.

Bispedømmerådets selvstendige økonomiforvaltning videreføres som nå ved at bispedømmerådet mottar dirkete fra staten tilsvarende økonomi som i dag.

16 Bør alle ansatte ha den samme arbeidsgiver og hvilket organ bør dette i så fall være?

Svar: Arbeidsgiveransvar for alle ansatte samles til samme organ. For å få forvaltningsenheter som gir muligheter til å samle ressurser og kompetanse i personalforvaltningen, er det vesentlig at dette ansvaret legges til bispedømmenivået. For å oppnå nærhet til lokalledet i den daglige oppfølgingen, må deler av biskopens og bispedømmerådets arbeidsgiveransvar delegeres til soknets organer eller mellomnivået med proster eller fellesråd/kirkeverger.

Vi slutter oss til alternativ A at arbeidsgiveransvaret for alle vigslede og kirkelige stillinger samles på bispedømmenivå. Dette kan åpne for en delegasjon av arbeidsgiverfunksjoner til menighetsrådet, prost og fellesråd.

17 I hvilken grad bør arbeidsgiverfunksjoner fordeles på de ulike organer? (Biskopen regnes i denne sammenheng som et organ).

Svar: Det er ingen problemer med at arbeidsgiverfunksjoner kan deles til mest hensiktsmessig organ eller nivå for å sikre god medbestemmelse, god arbeidsledelse og god personalomsorg.

Vi slutter oss til alternativ A.

18 I hvilken grad bør det åpnes opp for lokale og regionale variasjoner i organiseringen av arbeidsgiveransvaret?

Svar: Det må selvsagt legges til rette for lokale variasjoner ut fra kommunestørrelse og geografiske forhold. Det kan tenkes en langt mer fleksibel ordning enn de modeller som har dominert utredningsarbeidet hittil.

19 Hvordan bør man på best mulig måte ivareta særpreget til prestatjenesten og andre vigslede tjenester?

Svar: Vi viser til svar på spørsmål 9, som gjentas her: En lutherske kirke er en frihetskirk som ikke anerkjenner noen pave eller noe kirkemøte med endelig fortolkningsrett. Det er enhver døpts rett til

selv å fortolke. En konsekvens av dette er at den fortolkningsplikt som ligger til prestedtjenesten, skal ha den samme frihet. En ny kirkeordning må bygges slik at prestedtjenesten frihet ivaretas.

I Hamar bispedømme har vi av historien lært hvor verdifullt det er at prestedtjenesten ikke er underlagt flertallsstyre. Våre biskoper Schjelderup og Köhn ville begge ha blitt votert ut av kirkehistorien om vi ikke hadde hatt en kirkeordning om sikret prestedtjenestens og biskopenes frihet.

En konsekvens av denne frihet er at prestedtjenesten må organiseres i en egen linje og ledes av en biskop.

20 Har høringsinstansen synspunkter på Kirkemøtets rolle i kirken?

Svar: Grunnlovens § 16 forutsetter at Stortinget vedtar en kirkelov som er slik at vilkårene for at Den norske kirke kan være en folkekirke er til stede. Menighetsrådet mener det er avgjørende viktig at Stortinget vedtar en kirkelov og slik ivaretar flertallsønsket om at Dnk ikke bare skal være et trossamfunn men det trossamfunnet som samtidig har fått og påtatt seg oppgaven å være Norges folkekirke. En kortfattet rammelov vil ikke kunne sikre denne flertallsinteressen om en folkekirke. En kirkelov legger grunnlaget for at Kirkemøtets rolle i store trekk kan videreføres som i dag og ikke bli et organ som er overordnet de andre.

Vi har i denne høringen argumentert for et strekt bispedømmenivå i kirka. Utviklingsansvaret i kirka skal ligge på bispedømmet i dialog med soknene. Det er da god ordning at alle bispedømmerådene til sammen utgjør kirkemøtet. Selvstendige bispedømmeråd med stort utviklingsansvar kommer da sammen for å ivareta de oppgavene som bare kan ivaretas av det nasjonale nivået (felles reglement, tjenesteordninger, liturgiske ordninger, internasjonal kontakt o.l.)

21 Har høringsinstansen synspunkter på hvordan Kirkemøtet skal settes sammen?

Svar: Gitt at bispedømmerådene tilsammen utgjør kirkemøtet, er kirkemøtets sammensetning gitt. Det må arbeides videre med reglene for hvordan bispedømmerådet settes sammen. Særlig er det behov for å se på ordningen med den gruppen som i dag kalles «lek kirkelig ansatt». Alle råd, menighetsråd, bispedømmeråd og dermed kirkemøte, må reflektere den todelte styringsstruktur med et samvirke mellom embete og råd.

Det må innføres som absolutt bestemmelse at alle valg skal være direkte valg. Det er det eneste demokratisk holdbare at de valgte representantene står direkte ansvarlig overfor velgerne. Dagens ordning med at noen av kirkemøtets representanter velges indirekte av menighetsrådene, må avvikles.

Valgreglene til bispedømmeråd/kirkemøte må arbeides ut på nytt slik at valgordningen baseres på forholdstallsvalg.

22 Har høringsinstansen synspunkter på Bispemøtets oppgaver og rolle i kirkeordningen, herunder forholdet til Kirkemøtet og Kirkerådet?

Fordi vi går inn for å videreføre en todelt styringslinje i et samvirke mellom embete og råd, er det viktig å videreføre Bispemøtet som et organ med ansvar for å samordne biskopenes oppgaver. Bispemøte må styrkes med for ansvar å ivareta og lede arbeidet med helhetskirkelige spørsmål knyttet til lære og liturgi. Liturgisaker bør utvikles av bispemøtet på grunnlag av arbeidet i bispedømmene, ikke av kirkerådet.

Vi støtter alternativ 1B om at Bispemøtet gis ansvar for forberedelse, oppfølging og innstilling av lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet. En slik ordning vil samtidig kunne bidra til å sikre en myndighetsforelding mellom sentralkirkelige organ. Dette er i samsvar med hva Bispemøtet har uttalt i flere vedtak de senere årene.

23 Har høringsinstansen synspunkter på spørsmålet om ledelse av biskopene?

Svar: Biskop og Bispemøte må ikke komme i et underordningsforhold til Kirkerådet.

Vi er enige i punkt 2 om at Bispemøtets preses gis rollen å ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskoper.

24 Har høringsinstansen synspunkter på Kirkerådets funksjon og sammensetning?

Svar: Med den vekt vi i denne høringen har lagt på bispedømme og bispedømmets oppgaver, kan kirkerådets funksjon og rolle skaleres ned til å ivareta sekretariatsfunksjonene for kirkemøtet. Dette betyr en vesentlig reduksjon i arbeidsoppgaver og ansvar i forhold til det kirkerådet i dag har.

Vi mener videre at kirkemøte må velges ved forholdstallsvalg. Se svaret på spørsmål 21. Kirkerådet kan da settes sammen etter formannskapsprinsippet der de ulike gruppene som er valgt inn i kirkemøtet, får forholdvis representasjon i kirkerådet.

25 Bør ordningen med en egen lærenemnd videreføres, og hvilken funksjon skal en slik nemnd i så fall ha?

Svar: Blankt

26 Har høringsinstansen synspunkt på hvordan ansvaret for samisk kirkeliv skal ivaretas i en fremtidig kirkeordning?

Svar: Blankt

27 Har høringsinstansen synspunkt på hvordan ungdomsdemokratiet og Ungdommens kirkemøte skal ivaretas i en fremtidig kirkeordning?

Svar: Blankt